

İÇ MEKANLARDA MİNYATÜR EKOSİSTEMLER: MODERN SERAMİK SAKSILAR

Melda GENÇ

Dr. Öğretim Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, melda.genc@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2125-8732

Genç, Melda. "İç Mekanlarda Minyatür Ekosistemler: Modern Seramik Saksılar". ulakbilge, 84 (2023 Mayıs): s.425-434.
doi: 10.7816/ulakbilge-11-84-03

ÖZ

Son yıllarda insanların yeşil alana ihtiyaç duymasıyla birlikte bitki yetiştirmek günümüzün hobisi haline gelmiştir. Betonlaşan şehirlerde geçen hayatımız içerisinde biraz olsun nefes almamızı sağlayan minyatür bahçeler yaratmak için insanlar çeşitli renklerde ve boyutlarda farklı malzemelerden yapılmış saksı arayışına girmişlerdir. Günümüzde ahşap, metal, beton gibi farklı malzemelerin yanında porselen, seramik, terracota, hasır gibi malzemelerden yapılan saksılar da ilgi çekmeye başlamıştır. Ancak minyatür bahçeler tasarlamak isteyenlerin yetiştirmek istediği bitkiye ve beğenisine göre saksılar bulmak oldukça zor olmaktadır. Yeni ve alternatif saksı çeşidi az olmakla birlikte, saksı tasarımları ile ilgili literatürde de yazılı kaynak neredeyse bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada tasarımcılara ve sanatçılara bir kaynak oluşturmak için öncelikle tarihsel süreçte saksıların nasıl ortaya çıktığı araştırılmak istenmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda günümüz modern sanat anlayışıyla doğa dostu olan, bitkilerin yaşamsal döngüsünü sağlayan, fonksiyonel ihtiyaçlarını karşılayan ve tüm bunları sağlarken estetik deneyim sunan modern saksılar tasarlanmak istenmiştir

Anahtar Kelimeler: Seramik, Tasarım, Saksı, Minyatür Ekosistem

Makale Bilgisi:

Geliş: 8 Mart 2023

Düzeltilme: 26 Nisan 2023

Kabul: 12 Mayıs 2023

Giriş

Doğa ve insan etkileşimi zamanla değişmiş, doğadaki kaynakların yanlış ve kontrolsüz kullanılması sonucu çevresel olumsuzluklar dünyamızın kirlenmesine, kaynaklarımıza zarar vermemize neden olmuştur. Çevreye yapılan müdahaleler ile insan-çevre etkileşimi sonucunda yeşil alanların azalması, bununla birlikte gelen iklim değişikliklerinin olumsuz etkileri gün geçtikçe artmıştır. Bugün yapılan araştırmalara göre halka açık yeşil alanların şehirlere göre dağılımı; İstanbul %1,5, Londra %38,4, New York %14, Hong Kong %41 gibi yüzdeler ile açıklanmış, yeşilin (World Cities Culture Forum, 2013) az olduğu şehirlerdeki mutsuzluk ve refah seviyelerinin de düşük olduğu görülmüştür. Bu bağlamda yeşil alanların azalmasının insanlar üzerindeki fizyolojik ve psikolojik etkileri araştırılmış, araştırmalar sonucunda olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür. Yeşil alanların azalmasıyla ve son yıllarda pandeminin de etkisiyle yaşam alanlarını canlandırmak isteyenler bitki yetiştirerek doğayı evlerine taşımak istemişlerdir. Bugün bitki yetiştirmek oldukça popülerlik kazanmıştır. Günümüzde hobi haline gelen bitki yetiştirmek iç mekanları güzelleştirirken aynı zamanda sağlıklı bir ortamın da oluşmasını sağlamıştır. Hediye olarak da popüler olan saksıların tasarımları da önem kazanmaya başlamıştır. Ancak hem bitkilere uygun doğru malzemeden yapılmış, hem de farklı boylarda, renklerde saksılar bulmak oldukça zor olmaktadır. Bu yüzden saksı tasarımlarına daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Yeni ve alternatif saksı bulmak isteyenlere yönelik de çalışmaların yapılması gerekliliği doğmuştur. Bu bağlamda ilk olarak saksıların tarihsel sürecine ve bu süreçteki gelişimlerine bakılmıştır. Saksılar nasıl bir ihtiyaçtan doğduğuna ve günümüzde nasıl hobiye döndüğüne bakılmıştır. Literatürde saksı tasarımlarıyla ilgili çok az kaynak bulunmaktadır. Saksı tasarımlarını anlayabilmek için bitki yetiştirme ile ilgili kaynaklar araştırılmış, bu bilgilerden saksı tasarımlarıyla ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Saksıların tarihsel süreci içindeki gelişimine ve değişimine baktığımızda da ilk olarak toprak saksıların kullanımı görülmekteyken zamanla yerlerini 1990'lı yıllardan itibaren batı kültüründen etkilenmesi nedeniyle plastik saksılara bırakmıştır. Eski tip toprak saksıların biçimleri, renkleri taklit edilerek plastik saksılar üretilmiştir. Saksı tasarımlarında seramiğin yeniden kullanılmasına teşvik etmek amaçlanmıştır. Günlük ihtiyacımızın çoğunu karşılayan bir malzemeyi saksı tasarımlarında yeniden canlandırmak istenmiştir. Toprak saksıların dezavantajları belirlenerek yeni ve modern bir anlayışıyla yeniden yorumlanmıştır. Saksı tasarımlarında dikkat edilmesi gereken hususlar araştırılmış, bitkilerin yaşaması için uygun ekosistemi yaratan, fonksiyonel anlamda da kullanıcıların isteklerini karşılayan, iç mekanlara kimlik kazandıran tasarımlar yapılmaya çalışılmıştır. Tasarımcılara ve sanatçılara saksı tasarımlarıyla ilgili bir kaynak oluşturarak yeni ve alternatif tasarımların yapılmasına dikkat çekmek istenmiştir.

Tarihsel Süreçte Saksı Tasarımları

İnsanlar var olduklarından itibaren doğayı şekillendirmeye başlamış, toprağı ekip biçerek yemek ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmışlardır. Böylelikle bitkilerin yetiştirilmesi, korunması, taşınması için kaplar kullanmaya başlamışlardır. Tarihsel sürece bakıldığında içlerinde bitki kalıntılarının olduğu kaplar arkeolojik kazılarda çıkartılmıştır. Tarihi tam olarak bilinmese de bitki için kullanılan kapların ilk olarak Mısır Medeniyetinde görüldüğü düşünülmektedir. Çiçekleri yetiştirmek, nakletmek gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda kaplar yapmışlardır. Yapılan bu kapların malzemesi genel olarak pişmiş toprak kaplar olmakla birlikte metal ve ahşap olanları da bulunmuştur (Manaker, 1996: 422).

Antik Romalılar çatılarına ve balkonlarına çiçeklerle dolu saksılar koymuşlardır (Carroll, 2003: 91). Ağaçları yetiştirmek için de pişmiş toprak kapları (terracota) kullandıkları bilinmektedir. Ağaç fidesi yeterli büyüklüğe geldiğinde taşınması da kolay olan toprak kapları kırıp ağaç fidesini diktikleri düşünülmektedir (Staubach, 2019: 2; Carroll, 2003: 15).

Minyatür saksı bitkilerinin ilk görüldüğü yer ise Çin ve Japonya'dır. Milattan sonra 200 ile 300 arasında ortaya çıkan bir bahçecilik biçimi olarak günümüze kadar gelmiştir. Bugün bu bahçecilik biçimi bir sanat haline gelmiştir. Bu minyatür bahçelerde bir ağacın veya ormanın taklit edilmesi esastır.

Roma İmparatorluğu'nun çöküşü sonrasında dekoratif olarak kullanılan ev bitkilerinin Rönesans'a kadar kullanımı azalmıştır. Rönesans döneminde bitkilerin saksılara konularak evde sergilenmesi bir statü göstergesi olarak görülmüştür.

Avrupalılar kış aylarında narin ithal narenciye ağaçlarını dondan korumak için büyük saksılara yerleştirmişlerdir. Soğuk geçtikten sonra da bahçelere yeniden taşımışlardır (Staubach, 2019: 83). Bu büyük saksıların çoğu seramikten yapılmıştır, ancak Andre le Notre Louis XIV için yapılan ve daha sonra Versailles Planter Boxes olarak adlandırılan ahşaptan saksılar yapılmaya başlanmıştır (Staubach, 2019:83).

1770'lerde Eleanor Coade, donmaya karşı dayanıklı bir kap üreterek ismine "Code Taşı" demiştir. Coade seramik bir bileşiktir. Kil, kuvars, çakmaktaşı ve diğer malzemelerin bir araya getirilmesiyle kalıplara

döküldükten sonra yeterli sertliğe gelmesine kadar pişirilmesiyle yapılmıştır. Günümüzde kullanılan bir malzeme olmasa da o dönem mimari dekorasyon, bahçe süslerinde ve heykellerde kullanılmıştır (Staubach, 2019:83). Sadece 70 yıl boyunca üretilse de Coade taşı erozyona dayanımı nedeniyle saygın ve aranan bir malzeme haline gelmiştir. Bununla birlikte, Coade taşı büyük ölçüde 19. yüzyılın başlarında çimento ürünleri ile değiştirilmiş ve 1833 yılına kadar tamamen üretimine son verilmiştir.

Viktorya döneminde ev bitkilerinin orta kesim tarafından da evlerine dekor amaçlı kullandıkları görülmüştür. Bahçecilik, bitki yetiştirilmesi ile ilgili kitaplar yazılmaya başlanmıştır. Viktorya döneminde sanayileşme arttıkça insanlar evlerinde huzurlu bir ortam yaratmak için doğayı iç mekanlara taşımışlardır. Viktorya döneminde beton ve taştan kompozit kaplar da popülerlik kazanmıştır (Staubach, 2019:83).

18.yy. da çanak çömleklerin imalatıyla birlikte porselen saksılar gündeme gelmiştir. Porselenden yapılan eşyalar iç mekânda dekorasyon unsuru haline gelmiştir. 19.yy. da seri üretime önem verilmesiyle iç mekanlarda estetik açıdan günlük eşyaların tasarımlarına yönelim görülmüştür (Sovjak, Fridrichoca, 2018:163). 19.yyda seri üretime önem verilmesiyle birlikte iç mekanlar için gündelik eşyaların tasarımlarında Arts And Craft hareketi tasarımların estetik değerinin tarihsel trendlere ve gelenekselliğe bağlı kalarak vurgulanması gerekliliğini savunmuştur (Blakesley, 2006:150). Saksı tasarımları da bu akımdan etkilenmiştir. 18.yyda iç mekanlar bitkileri sergilemek için çeşitli saksılar yapılmaya başlanmıştır. Özellikle Josiah Wedgwood yenilikçi seramiklerinin çoğunu iç mekân bitkileri ve çiçeklerine göre yeniden yorumlamıştır. 1830'larda Nathaniel Bagshaw Ward tarafından Wardian kasası olarak adlandırılan bugün teraryum olarak bilinen bitkilerin yetiştirilmesi için doğal bir ortam hazırlayan cam fanus kaplar ortaya çıkmıştır. Camın içerisinde bitkinin yetiştirilmesi için gerekli olan ekolojik koşullar ile bitkilerin sağlıklı bir şekilde yaşamalarına imkân vermiştir.

Plaka şeklinde cam üretiminden dolayı seralar artmış, bahçecilik gelişmiştir. Çömlekçiler hem iç hem de dış mekanlar için saksılar üretmeye başlamışlardır (Staubach, 2019:83). Çeşitli büyüklüklerde bir sürü seramik saksılar yapılmıştır. Ancak daha sonra Sanayi devrimiyle birlikte topraktan yapılan saksıların imalatı makineleştikçe çömlekçilere gerek kalmamıştır. Bir süre daha çömlekçiler saksılar yapmıştır. Ancak zamanla seri üretilen plastik saksılar benimsenmiştir (Staubach, 2019:83).

Modern çağda ev bitkileri İkinci Dünya savaşından sonra yaygınlaşmaya başlamıştır. Ofislerin, iş yerlerinin açılmasıyla, bitkilerin iç mekanlarda kullanılmasını arttırmıştır. Artık sadece geçmişteki gibi bir statü olarak görülmeyip, estetik, sağlık, temizlik gibi yaşamın bir sembolü haline evrilmiştir. Modernist Mimarlar, mimari ve doğa arasındaki ilişkiye dikkat çekerek iç mekanlara çeşitli tasarım saksılar ile bitkiler yerleşmişlerdir. Doğanın iç mekanlara taşınmasının başlamasıyla doğa temalı dekorların uygulanması da artmış, saksıların tasarımları da çeşitlenmiştir. Geçmişte günümüze kadar saksılar evrilerek hayatlarımıza anlam katan araçlar haline gelmiştir. Sadece fonksiyonel olarak değil estetik anlamda da evlerimize ofislerimize kimlik/karakter kazandırmışlardır.

Seramik Saksı Uygulamaları

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmalar sonucunda geçmişte kullanılan ancak yaşanan olumsuzluklardan dolayı yerini başka malzemelere bırakan seramiğin malzemesi kil ile saksı tasarımları yapılmak istenmiş, günümüz teknolojisi ve modern sanat anlayışı içerisinde yeniden yorumlamak amaçlanmıştır. Seramik saksı uygulamalarında günümüzde iç mekanlarda yetiştirmek için tercih edilen sukulent gibi bitkiler kullanılmak istenmiştir. Sukulentler etli yaprakları ve üzerinde yer alan desenleriyle güzel bir görüntüye sahiplerdir. Sukulentlerin sevinçleri ve hüznüleri paylaşmak gibi bir anlama sahip olması da seçilmesinde etkilidir. Farklı bir sürü çeşidi bulunmaktadır. Sukulent gibi bitkilere yaşam alanı yaratmak için gerekli olan su, nem, ışık gibi bilgiler araştırılmıştır. Sukulentler soğuğa karşı hassas bitkilerdir. Kış aylarında 20 ile 30 günde bir sulanması gereklidir. Bitkinin içerisinde kendi su birikimi de olduğu için çok sulamaya gerekli olan bir bitki değildir. Bu yüzden su dengesi önemlidir, fazla su verilmemelidir. Sukulentler için seçilen saksıların delikli bir yapıda olması ve toprağın hava alması çok önemlidir. Saksılarda delik olmadığı takdirde su toprakta birikerek bitkinin çürümesine neden olmaktadır.

Gerekli yaşam koşullarının bilgisinden sonra kullanıcıların saksı seçimlerinde dikkat ettikleri estetik görünüşleri ve işlevselliğidir. Evlerde, ofislerde bitki yetiştirmede dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Bitki bakımları seyahat gibi evden ya da ofisten uzak kalındığı durumlarda zorlaşmaktadır. Bitkilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan su, oksijen, ışık, nem gibi parametrelerin izlenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan saksılara yeni işlevler yüklenmeye başlamıştır. Özellikle kendi kendini sulama, modülerlik gibi işlevler de yüklenmesiyle saksıların tasarımları da çeşitlenmeye başlamıştır. Günümüzde farklı işlevlerde, renklerde iç mekâna uygun saksı tasarımları talep görmeye başlamıştır. Bu çalışmada da seramiğin fiziksel ve kimyasal özelliklerinden yararlanılarak yeni işlevler eklenmeye çalışılmıştır. Toprak

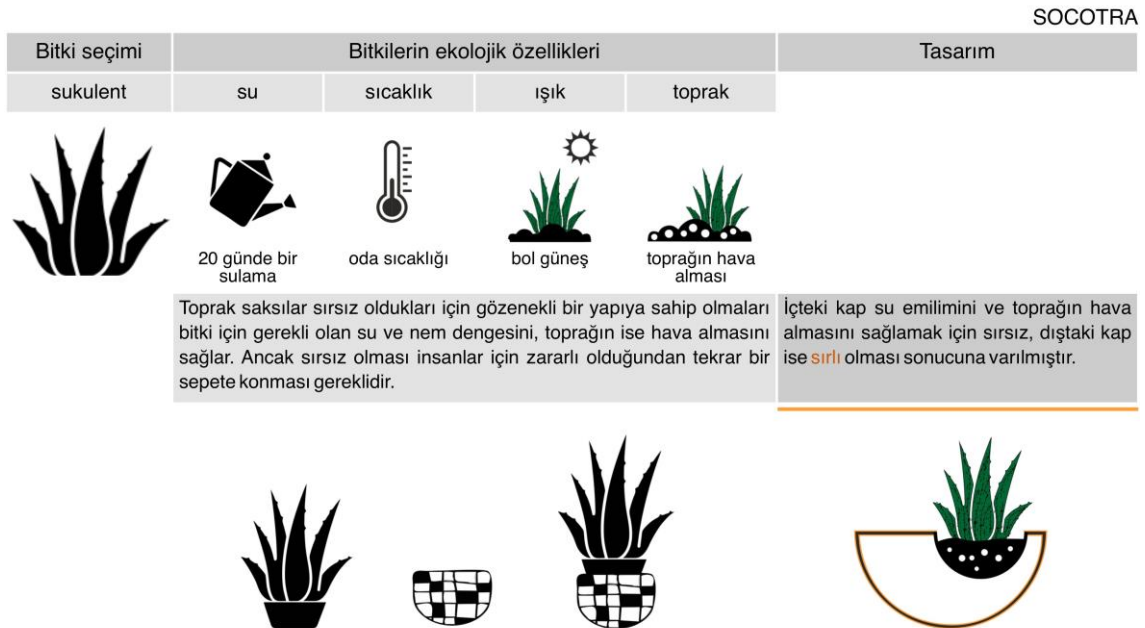
saksılar gözenekli olduğundan su emme kapasitesine sahiptirler. Toprağın nefes almasını sağlayabildikleri için saksı tasarımlarına yeni işlevler kazandırılmasına imkân vereceği düşünülmüştür. Gözenekli saksılar suyun emilimini sağlaması, toprağın hava alması ile bitkilerin yaşamsal döngüsünü sağlamalarında gerekli olan nem ihtiyacını da karşılamaktadır. Tarihsel süreçte de toprak kaplardan bitkiler için en sağlıklı kaplar olarak bahsedilmiştir. Ancak sırsız olmalarından dolayı iç mekanlarda sporların yayılmasıyla insanlarda alerjik reaksiyonlara neden olabilmektedir. Botanikçiler saksıların sepetlerin içerisine konularak bu problemin giderilebileceğini vurgulamışlardır. Bu bilgiler doğrultusunda saksı tasarımlarında iç içe geçmiş iki ayrı kap mantığıyla tasarımlar yapılmasına karar verilmiştir.

Gereksinimleri karşılayan, güncel ve modern bir tasarım sahip, çevre dostu malzemelerin kullanıldığı saksı tasarımları yapmak günümüzde oldukça önemlidir. Tarihsel süreçte bitkiler için en uygun toprak saksılar olduğu söylenece de zamanla plastik gibi farklı malzemelerin keşfi ile kullanımı azalmıştır. Plastik gibi tehlikeli maddelerin kullanımının azaltılması için Avrupa Birliğinin getirdiği standart ile çevre dostu veya geri dönüştürülebilir malzemelerin ürünlerde kullanılması yönünde kararlar alınmıştır. Bu anlamda toprak saksılar yeniden aranan saksı malzemesi olarak gündeme gelmiştir. Ancak geçmişte yaşanan dezavantajlarının giderilmesi gerekmektedir. Bu anlamda çalışmalarda iç içe geçmiş kap mantığında iç kısım yani toprağın geldiği kısım sırsız, insan sağlığının bozulmasına neden olan sporların ürememesi içinde dış kabın sirlanmasına karar verilmiştir.

Saksı formlarını oluşturmada etkili olan bir başka konu da saksı tasarımlarının mekâna kattığı estetik değerdir. Saksı tasarımları estetik bir deneyim de sağlayarak yaşanabilir ortam yaratılmasında oldukça etkili olmaktadır. Ayrıca, iç mekânlara doğayı getirerek canlılık kazandırma, mekânda vurgu yaratılmada ve yönlendirmede etkili olmaktadır (Sezen, 2017:33). İç mekânlara konulan bitkilerin mekândaki uyumları da bu bakımdan önemli olmaktadır. Mekânı oluşturan renk ve dokuya uygun saksıların seçilmesi, doğru yere konumlandırılması mekân organizasyonunun iyi olması gerekmektedir (Bozkurt, 2014: 24-25). Günümüzde Saksı bitkilerinin iç mekânlarda estetik açıdan mekân içerisinde yarattıkları kompozisyonlar çeşitlenmektedir (Ulus, 2006: 145- 146). İç mekânlardaki elemanlar ile insanlar arasındaki ilişkiyi düzenlemektedir. Mekânları yaşanabilir kılmaktadır. Bu yüzden mekâna etkisi de formların oluşmasında etkili olmuş, mekânda bir sanat nesnesi olarak görülmesi istenmiştir.

İlk çalışmada form yaratım sürecinde doğanın iç mekânlara yansıtma amaç olduğundan doğadaki iç içe geçmiş kaplara benzeyen oluşumlar araştırılmıştır. Bu çalışmada kuş yuvaları ve kemiklerin iç içe geçmiş, katmanlaşmış yapılarından yararlanılmıştır (Görsel 1).

Görsel 1. Tasarım Süreci (Kişisel Arşiv).

Kuş yuvalarının iç ve dış yüzeyleri farklılık göstermektedir. İç yüzey çeşitli malzemeler eklenerek

daha yumuşak bir yüzey sağlarken, dış yüzeyi yuvayı ayakta tutabilmek için aynı kemiğin dokusundaki gibi strüktürel bir yapıya sahiptir (Genç, 2016: 416). Bu çalışmada bu yapılardan form araştırmasında yararlanılmıştır. İç tarafı bitkinin yaşaması için uygun bir konforu sağlarken, dış strüktür de bitkinin bulunduğu hazneyi taşıması için sağlam bir strüktür oluşturulmak istenmiştir. Doğadan bir canlının iskeletini oluşturan kemik formlarının dokusal taklidi kullanarak dış tarafı oluşturan kabın belirli kısımları ajur tekniği ile çıkartılarak strüktürel bir yapı sağlanmıştır. Saksının boşluklu yapısı ile aynı zamanda estetik bir görünüm kazanması sağlanmıştır (Görsel 2).

Görsel 2. Yazar, Socotra, 2020, Kalıp ve el ile şekillendirme, R.38 cm, h.6cm (Kişisel Arşiv).

Çalışmada formun ekseninden kaydırılarak ikinci kap konumlandırılmıştır. Çalışmada kaplar birleşik olarak yapılmış, artık bir bütün olmuşlardır. İçteki bitkinin geleceği kısım fazladan suyu emmesi ve toprağın hava alması için sırlanmayıp, dıştaki kısım ise sporlanmayı önlemek amacıyla sırlanmıştır (Görsel 3). Çalışma ismini Dünyadaki en zengin ekosistemlerinden birisi olan Hint Okyanusunda dört adadan oluşmuş Socotra adasından almıştır (Görsel 3).

Görsel 3. Yazar, Socotra, 2020, Kalıp ve el ile şekillendirme, R.38 cm, h.6cm (Kişisel Arşiv).

İkinci saksı tasarımında da iki ayrı hazne olması düşünülmüştür. Bu çalışmada ekstra bir işlevsellik sağlanmak amaçlanırken, estetik anlamda da etkileyici bir görünüm elde edilmek istenmiştir. Çiçeğin konması gereken hazne ile suyun konulduğu diğer hazne olmak üzere iki ayrı hazne bulunmaktadır (Görsel 4).

Görsel 4. Saksı Tasarım Süreci (Kişisel Arşiv).

					OGASAWARA
Bitki seçimi	Bitkilerin ekolojik özellikleri				Tasarım
sukulent	su	sıcaklık	ışık	toprak	
	 20 günde bir sulama	 oda sıcaklığı	 bol güneş	 toprağın hava alması	
Toprak saksılar sırsız oldukları için gözenekli bir yapıya sahip olmaları bitki için gerekli olan su ve nem dengesini, toprağın ise hava almasını sağlar. Ancak sırsız olması insanlar için zararlı olduğundan tekrar bir sepete konması gereklidir.					İçteki kap su emilimini ve toprağın hava almasını sağlamak için sırsız, dıştaki kap ise sırlı olması sonucuna varılmıştır.

Suyun konulduğu haznede yine ajur tekniği ile kemik dokusu taklit edilerek kesikler açılmıştır. Su haznesi kısmından toprak olan hazne arasında delikler bulunmaktadır. Ayrıca toprak olan haznenin içi çiçeğin yaşamsal döngüsünü sağlamak için sırsız bırakılırken, su haznesi olan kısım sırlanmıştır (Görsel 5). Uygulanan kemik dokusu ise saksının su haznesine su konulması için açıklıklar sağlarken aynı zamanda estetik bir görünümde elde edilmesine olanak vermiştir.

Görsel 5. Yazar, Ogasawara, 2020, Kalıp ve el ile şekillendirme, R.38 cm, h.6cm (Kişisel Arşiv).

Üçüncü ada olan "Mona" çalışmasının adı Dünyanın en zengin ekosistemlerinden birisi olan Porta Rikoya bağlı olan Mona adasından almıştır (Görsel 6). Yerleşime kapalı olan ada çeşitli türdeki canlılara ev sahipliği yapmaktadır. Bu çalışmada yine iki ayrı kabın iç içe geçmesiyle oluşturulmuştur. Kaplar bir tarafta aynı duvara sahiptir. İç içe geçmiş kabın dış kısmına kemik dokusu ajur tekniği ile uygulanmıştır. Toprağın geldiği kısım sırsız, dış taraf sırlanmıştır.

Görsel 6. Tasarım Süreci (Kişisel Arşiv).

					MONA
Bitki seçimi	Bitkilerin ekolojik özellikleri				Tasarım
sukulent	su	sıcaklık	ışık	toprak	
	 20 günde bir sulama	 oda sıcaklığı	 bol güneş	 toprağın hava alması	
Toprak saksılar sırsız oldukları için gözenekli bir yapıya sahip olmaları bitki için gerekli olan su ve nem dengesini, toprağın ise hava almasını sağlar. Ancak sırsız olması insanlar için zararlı olduğundan tekrar bir sepete konması gereklidir.					İçteki kap su emilimini ve toprağın hava almasını sağlamak için sırsız, dıştaki kap ise sırlı olması sonucuna varılmıştır.

Çalışmada içteki hazneyle bağlanan duvar kısmında sır olmaması nedeniyle su emilimini sağlayarak bitkinin gerekli suyu almasını sağlamaktadır (Görsel 7). Burada dıştaki strüktür sporlaşmadan dolayı alerjik reaksiyonları önlemek için biraz daha kapalı yapılmak istenmiştir.

Görsel 7. Yazar, Mona, 2020, Kalıp ve el ile şekillendirme, 25cm x 40cm, h.15cm (Kişisel Arşiv).

Bir başka çalışmada eşsiz ekosistemlere sahip olan Pasifik okyanusunda doğusunda bulunan Galapagos Adasından ismini almış ve formunda da adanın fiziksel görünümünden etkilenilmiştir (Görsel 8).

Görsel 8. Tasarım Süreci (Kişisel Arşiv).

					GALAPAGO
Bitki seçimi	Bitkilerin ekolojik özellikleri				Tasarım
sukulent	su	sıcaklık	ışık	toprak	
	 20 günde bir sulama	 oda sıcaklığı	 bol güneş	 toprağın hava alması	
Toprak saksılar sırsız oldukları için gözenekli bir yapıya sahip olmaları bitki için gerekli olan su ve nem dengesini, toprağın ise hava almasını sağlar. Ancak sırsız olması insanlar için zararlı olduğundan tekrar bir sepete konması gereklidir.					İçteki kap su emilimini ve toprağın hava almasını sağlamak için sırsız, dıştaki kap ise sırlı olması sonucuna varılmıştır.

Adanın formundan ilham alınarak iç hazne orta eksenden kaydırılmıştır. Diğer çalışmalarda olduğu gibi Bitkilerin geldiği hazne sırsız, dış kısım sırlanmıştır. Bitkinin geldiği kısım dairenin merkezinden kaydırılarak yerleştirilmiştir. Bitki haznesinden yaşam başlayarak yayılıyor gibi katmanlaşarak devam eden forma sır ve cam eritilerek renk verilmiştir (Görsel 9). Kullanılan camın ve sırlı renginde Galapagos adasının renkleri ilham vermiştir.

Görsel 9. Yazar, Galapagos, 2020, Kalıp ve el ile şekillendirme, 25cm x 40cm, h.15cm (Kişisel Arşiv).

Sonuç

Seramik saksı uygulamaları iç mekân çiçek yetiştiriciliğine yeni ve alternatif tasarımlar sunmuştur. Köklü bir geçmişe sahip olan seramik tarihsel sürecinde fiziksel ve kimyasal özelliklerinden dolayı mutfak araç gereçlerinden mimari alanda kullanılmasına kadar birçok ürününü malzemesi olmuştur. Sadece işlevsel olarak değil duyguların bir ifadesi olarak da sanat alanında tercih edilen bir malzeme olan seramiğin saksı uygulamalarında yeniden kullanılması farklı ve yaratıcı tasarımların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Seramik, teknolojilerin gelişmesiyle birlikte her gün artan bir ürün yelpazesi ile gelişmeye devam ederek farklı tasarımlar yaratılmasına imkân vermektedir.

Saksılar bitkilerin taşınması gerekliliğinden doğarak günümüzde popüler bir hobi haline gelmiştir. Ancak iç mekanların karakterlerine uygun, aynı zamanda bitkinin de yaşamını sürdürmesine olanak veren doğru saksıları bulmak oldukça zordur. Bu makalede seramik modern saksılar bu ihtiyacı karşılanmasına ışık tutarak günümüz saksı tasarımlarının yeniden ele alınması gerekliliğini ortaya koymaya çalışmıştır. Saksı tasarımları ile ilgili literatürün az olması da bu çalışmanın yeni ve alternatif saksı tasarımlarının üretilmesinde yararlı olması beklenmektedir. Bu çalışmayla iç mekân saksı tasarımlarında seramiğin kullanımı ile yeni yaklaşımlar, alternatif çözümler yaratmada sanatçılara ve tasarımcılara teorik anlamda destek verileceği düşünülmektedir. 7000 yıllık köklü bir tarihi olan seramiğin tekrar saksılarda kullanılmasıyla iç mekanlara doğayı getirmek mümkün olmuştur. Seramiğin kendisi de doğanın başkalaşmasıyla iç mekanlarda yer bulmuştur.

Seramiğin malzemesi kilin verdiği imkanlar ile çeşitli boyutlarda ve renklerde saksılar yapmaya imkân vermiştir. Renkleri, dokusu ve formlarıyla mekânda heykel gibi sanatsal bir ifadeyle ama aynı zamanda bitkinin yaşayabileceği bir ekosistem yaratmada etkili olacağı görülmüştür. Seramiğin fiziksel ve kimyasal özellikleri sayesinde bitkilerin ekosistemleri için gerekli olan ihtiyaçların karşılanmasında etkili olmuştur. Seramiğin sağladığı imkanlar ile form biçimleri, renkler çeşitlenebilmiştir. Ayrıca bu çalışmada seçilen dünyada nadir bulunan ekosistemlere dikkat çekerek günümüz iklim değişikliğine de gönderme yapılmak istenmiştir. Yaşayacak bir dünyamızın kalması için doğamıza zarar vermeden ondan ilham alarak ürünler yaratmamız gerekliliğini de vurgulanmıştır. Çevremizde nefes alacak bir yeşilin olmadığı günümüzde bir nebze doğayı yaşamlarımızın içine almak bu çalışmanın konusu olmuştur.

Kaynaklar

- _____, (2013). World Cities Culture Report. (January 10th), London: Mayor of London, www.london.gov.uk, Erişim tarihi: 25.08.2020.
- Blakesley, R. P. (2006). *The arts and crafts movement*. New York, NY: Phaidon.
- Bozkurt, S.G., & Ulus, A. (2014). Rekreasyonel Amaçlı Kullanılan Alışveriş Merkezlerinde İç Mekân Bitkilerinin Organizasyonu ve Kullanım Parametrelerinin İstanbul (Avrupa Yakası) Örneğinde İncelenmesi, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Sayı 64(2), s.24-40. <https://doi.org/10.17099/jffiu.60410>
- Carroll, M. (2003). *Earthly paradises: ancient gardens in history and archaeology*. London: Getty Publications.
- Genç, M. (2016). Effect Of Biomimicry of The Form Ceraton Process in Art: Ceramic Terarium Samples. 10th International Eskişehir Terra Cota Symposium, Eskişehir: Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, s.409-420
- Manaker, G.H. (1996). *Interior Plantscapes: Installation, Maintenance, and Managemen*. 3rd edition. Prentice-Hall: Englewood Cliffs.
- Sezen I, Aytatlı B, Ağrılı RA, Patan E (2017). İç Mekân Tasarımında Bitki Kullanımının Birey Ve Mekân Üzerine Etkileri, *ATA Planlama Ve Tasarım Dergisi*, Sayı 1, s. 25-34.
- Sovjak, B. R., & Fridrichova, E. (2018). Design Study of Indoor Flower pots with emphasis of their added value. IN 5th International Multidisciplinary scientific conference on Social Sciences and Arts Sgem Agust 26th – September 1th 2018, Bulgaria: SGEM International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts, s.163-170.
- Staubach, S. (2019). *A Garden Miscellany: An Illustrated Guide to the Elements of the Garden*. USA: Timber Press.FF.
- Ulus, A. (2006). *Bazı İç Mekân Bitkilerinin Kullanım Tekniği Üzerine Çalışmalar*, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı 56(2), s. 146-161.

MINIATURE ECOSYSTEMS IN INDOORS: MODERN CERAMIC POTS

Melda Genç

ABSTRACT

In recent years, growing plants has become a hobby of today, as people need green space. In order to create miniature gardens that allow us to breathe a little in our lives in concrete cities, people have sought pots made of different materials in various colors and sizes. Today, in addition to different materials such as wood, metal, concrete, pots made of materials such as porcelain, ceramics, terracotta and wicker have also started to attract attention. However, it is very difficult for those who want to design miniature gardens to find pots according to the plant they want to grow and their taste. Although there are few new and alternative pot types, there are almost no written sources in the literature on pot designs. For this reason, in this study, in order to create a resource for designers and artists, it was aimed to investigate how pots emerged in the historical process. In line with this information, it was desired to design modern pots that are nature-friendly, provide the vital cycle of plants, meet their functional needs and provide aesthetic experience while providing all these with today's modern art understanding.

Keywords: regulation Ceramic, Design, Pot, Miniature ecosystem